

Öğretmen adaylarının etkili öğretmen özellikleri açısından kendilerine ve öğretim elemanlarına ilişkin algılarının belirlenmesi

Determining teacher candidates' perceptions of themselves and instructors in terms of effective teacher characteristics

Mehmet Arif Özerbaş¹ ve Zarina Zhanbolotova²

¹Sorumlu yazar, Prof. Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kırgızistan, e-mail: marif.ozerbash@manas.edu.kg
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1612-9349>

²Öğretmen, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kırgızistan, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1612-9349>

Makale Bilgisi	Öz
Araştırma Makalesi Gönderilme: 21 Aralık 2022 Düzeltilme: 20 Şubat 2023 Kabul: 26 Şubat 2023 Anahtar kelimeler: Etkili öğretmen özellikleri, Öğretim elemanı, Algı, Öğretmen adayı	<i>Bu araştırmanın amacı, üniversitede eğitimine devam eden öğretmen adaylarının, etkili öğretmen özellikleri açısından kendilerine ve öğretim elemanlarına dair algıları incelemektir. Araştırma, tarama modelinde yürütülen nicel bir çalışma özelliği taşımaktadır. Araştırmanın evreni, 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi itibarıyla Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ), İşenali Arabayev Üniversitesi (İAÜ) ve Bişkek Devlet Üniversitesi (BGÜ)'nin Edebiyat Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının öğretim yeterlikleri açısından kendilerine ve öğretim elemanlarına ilişkin algılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark göstermiştir. Sınıf değişkenine göre öz yeterliklerinin anlamlı farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Üniversite değişkenine göre ise sırayla İAÜ, KTMÜ, BGÜ olarak kendilerini ve öğretim elemanlarını 'yeterli' ve 'kısmen yeterli' bulmuşlardır. Mesleği yapabilme öz yeterlikleri ile mesleğe olan ilgi düzeyleri arttıkça kendilerini öğretim yeterliliğini yapabilme açısından yeterli düzeyleri bulmuşlardır.</i>
Article Info	Abstract
Research Article Received: 21 October 2022 Revised: 20 February 2023 Accepted: 26 February 2023 Keywords: Effective teacher characteristics, Instructor, Perception, Teacher candidate	<i>The aim of this research is to examine the perceptions of teacher candidates who continue their education at university, about themselves and their instructors in terms of effective teacher characteristics. The research has the characteristics of a quantitative study carried out in the screening model. The universe of the research consists of the students of the Faculty of Letters of Kyrgyzstan-Turkey Manas University (KTMU), İşenali Arabayev University (IAU) and Bishkek State University (BGU) as of the spring semester of the 2021-2022 academic year. According to the findings obtained from the research, the perceptions of the teacher candidates about themselves and their instructors in terms of teaching competencies showed a significant difference according to the gender variable. It was found that self-efficacy did not differ significantly according to the class variable. According to the university variable, IAU, KTMU, BGU, respectively, found themselves and their instructors 'adequate' and 'partially sufficient'. As their self-efficacy and interest in the profession increased, they found themselves at sufficient levels in terms of being able to do the teaching proficiency.</i>

*Bu çalışmanın Etik Kurul Onayı, 28/03/2022 tarih ve K.30.2022/BAYEK-4888 sayılı karar ile Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir.

**International Journal of Social Sciences and Education Research, 9 (1)'de yayınlanmış olan "Öğretmen adaylarının etkili öğretmen özellikleri açısından kendilerine ve öğretim elemanlarına ilişkin algılarının belirlenmesi" isimli bu makalenin Dergipark sistemindeki kayıtlarda, yazarları "Mehmet Arif Özerbaş ve Zarifa Salmanova" olmasına rağmen makale PDF dosyasında sehven "Mehmet Arif Özerbaş ve Zarina Zhanbolotova" yazılmıştır. Yazarların talebi üzerine makalenin yazarları "Mehmet Arif Özerbaş ve Zarifa Salmanova" olarak düzeltilmiştir.

Kaynak göster: Özerbaş, M.A. & Zhanbolotova, Z. (2024). Öğretmen adaylarının etkili öğretmen özellikleri açısından kendilerine ve öğretim elemanlarına ilişkin algılarının belirlenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 10 (4), 248-266. DOI: <https://doi.org/10.24289/ijsser.1192547>

1. Giriş

Günümüzde öğretmenlere araştıran, sorgulayan, analitik düşünebilen, öğrenmeyi öğrenen, problem çözebilen, bilgiyi öğretebilen, yaratıcı, esnek, teknolojiyi etkili kullanabilen, düşüncelerini ifade etmekte zorlanmayan, takım çalışması yapabilen bireyler yetiştirebilmeyi zorunlu kılmıştır. Öğretmenler bu özellikleri geliştirmede önemli yere sahiptir. Bu sebepten öğretmenlerin değişme ve gelişmeleri takip eden, yorumlayabilen, etkililik ve kalite gibi değer ve davranışları özümseyen bireylerden oluşması, eğitimde kalitenin sağlanması açısından önemli bir beklentidir (Şen ve Erişen, 2002). Öğretmenlerin kendilerini geliştirebilmeleri boyutunda dikkat etmeleri gereken birçok önemli husus vardır. Bunların en başında öğretmenlerin birey olarak kendilerini tanımaları esas alınmalıdır. Bununla birlikte öğretmenler sağlam bir alan bilgisinin yanında öğrencilerinin davranışlarında istenen ve beklenen değişimleri gerçekleştirecek kişiler olarak pedagojik bilgi ve becerilerle donatılmalı; alanına ilişkin ilke, kural, kuram, olgu ve kavramları etkili olarak öğretebilecek düzeye getirilmelidir. Bir alan uzmanı olmanın ötesinde, öğrenciler tarafından benimsenen, sevilen, örnek kişiler olmalıdırlar. Öğretmenin, öğrenme –öğretme süreci üzerindeki etkisi çok yönlüdür. Öğretim ortamını düzenleyen ya da öğretim sürecini planlayan ve gerçekleştiren, öğrencinin zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimini destekleyen bir birey olarak öğretmen, öğretim sürecinin etkililiğini sağlamakta önemli bir öğedir (Durmuşçelebi vd., 2016). Öğretmenliğin zor bir meslek olduğundan bahsedilir bu sebepten ötürü öğretmen adaylarının bu zorlukların neler olduğu ve gereklilikleri konusunda eğitimleri önemlidir. Hayatımızdaki birçok kişi öğretici konumundadır çünkü hayat boyunca öğrenmemiz gereken şeyler birileri tarafından bize öğretilir. Ancak etkili bir öğretmen her konuda donanımlı, sabırlı ve cana yakın olmalıdır. Dünyada, etkili öğretmen özellikleri ve bu özellikler açısından öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirmelerini amaçlayan çalışmalar çok sayıda gerçekleştirilmiştir. Örneğin, Seferoğlu (2004) öğretmen adaylarının kendi yeterliliklerini ölçmeyi amaçlayan araştırmasında öğretmen yeterlilik düzeylerinin ulaşılan adayların yarısından fazlasının kendilerini iyi ve orta düzeyde yeterli, geri kalanı ise zayıf gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarının var olan amaçlar doğrultusunda yetiştirilmesinde, etkili öğretmen özelliklerinin de göz önüne alınması gerekmektedir. Etkili öğretmen özelliklerine ilişkin araştırmalarda çok farklı sınıflamalarla karşılaşılabılır. Sınıflamaların bazıları etkili öğretmen özelliklerini, sınıf içi ve sınıf dışı öğretmen özellikleri olarak toplarken, bazı araştırmalarda sınıflamalar öğretmenin mesleki bilgi ve becerileri, sınıf düzenini sağlama, öğretim stili, sınıfta yarattığı duygusal ortam, öğrencilerle ilişkileri, öğretmenin kişilik özellikleri ve tutumuna göre sınıflandırılmıştır. (Açıkgöz, 2000). Birçok çalışmada, etkili öğretmenin sahip olduğu ve sergilediği karakteristik özellikler, nitelikler ve davranışlar üzerine araştırma yapılmıştır (Beisterhuizen vd., 2001; Murphy vd., 2004; Polk, 2006; Stronge vd., 2008). Etkili öğretmenin, öğrencilerin öğrenmesinde güçlü e pozitif bir etkisi olduğuna göre, bir öğretmeni etkili yapan özelliklerin neler olduğunu öğrenmek de önemlidir. Fakat bir öğretmenin etkililiğini fark etmek zordur; çünkü öğretmenler, öğrencilerin hayatını ve öğrenmesini etkileyen diğer değişkenlerden izole bir ortamda eğitim vermezler.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını araştırmak ve bölüm, cinsiyet, sınıf düzeyi gibi çeşitli değişkenlerin tutum üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla birçok çalışma yapılmıştır (Akbulut ve Karakuş, 2011; Aksoy, 2010; Başbay vd., 2009; Bozdoğan vd., 2007; Çapa ve Çil, 2000; Eret-Orhan ve Ok, 2014; Fadlemula, 2013; Güneyl ve Aslan, 2009; Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın, 2010; Kaplan ve İpek, 2002; Kesen ve Polat, 2014; Özder vd., 2010; Pektaş ve Kamer, 2011; Sağlam, 2008; Tanrıöğren, 1997; Taşdemir, 2014; Tezci ve Terzi, 2010; Tok, 2012; Uyanık, 2017; Üstüner vd., 2009). Öğretmen etkililiği, eğitim araştırmacılarının uzun bir zamandan beri üzerinde kafa yordukları bir problemdir. Konuyla ilgili yapılan çalışmaların yüz yıldan fazla bir zamandır devam ediyor oluşu problemin önemini ve ne denli köklü bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir. Etkili öğretmen kimdir? Ne tür özelliklere sahiptir? Bu özellikleri tespit etmek mümkün müdür? Etkililik doğuştan getirilen bir özellik midir yoksa sonradan kazanılabilir mi? gibi sorular eğitimcileri meşgul etmektedir. Ayrıca bu gibi soruların Kırgız toplumu açısından da önem arz ettiği görülmektedir. Bu çalışmanın yapılmasındaki en önemli sebeplerden biri, Kırgız alanyazınına incelediğimizde etkili öğretmen özellikleri açısından yapılan nicel ya da nitel yöntemlerinin kullanıldığı çalışmaların az olmasıdır. Çalışmaların azlığı bu araştırmanın temelini oluşturmasıyla birlikte buna göre Kırgız toplumunun ihtiyacı olan etkili öğretmen özelliklerinin belirlenmesinde, mevcut öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının ne düzeyde yeterliliklere sahip olduklarına ilişkin tespitlerin yapılmasının alana faydalı olacağı söylenebilir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, henüz hizmet öncesi eğitime devam eden öğretmen adaylarının etkili öğretmen özellikleri açısından kendilerine ve öğretim elemanlarına ilişkin algılarını incelemektir.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Etkili öğretmen özellikleri açısından öğretmen adayı öğrenciler kendilerini ne düzeyde yeterli olarak değerlendirmektedirler?
2. Öğretmen adayı öğrencilerin kendilerine ilişkin değerlendirmeleri;
 - 2.1. Cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 2.2. Üniversitelerine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 2.3. Sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 2.4. Öğretmenlik mesleğine ilişkin ilgi düzeyleri hakkındaki düşüncelerine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 2.4.1. Öğretmenlik mesleğine ilişkin ilgi düzeylerine ilişkin düşünceleri ile etkili öğretmen özelliklerine sahiplik konusundaki öz yeterlik düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
 - 2.5. Öğretmenlik mesleğini yapabilme öz yeterlilikleri düşüncelerine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 2.5.1. Öğretmenlik mesleğini yapabilme öz yeterliliklerine ilişkin düşünceleri ile etkili öğretmen özellikleri hakkındaki öz yeterlik düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
3. Etkili öğretmen özellikleri açısından öğretmen adayları öğretim elemanlarını ne düzeyde yeterli olarak değerlendirmektedirler?
4. Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarına ilişkin değerlendirmeleri;
 - 4.1. Cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 4.2. Sınıf düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
 - 4.3. Üniversitelerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine sahiplik düzeyleri hakkındaki öğretim elemanları ve kendilerine ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılaşma var mıdır?
6. Öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine sahiplik düzeyleri hakkındaki öğretim elemanları ve kendilerine ilişkin değerlendirmeleri arasında bir ilişki var mıdır?

2. Yöntem

Bu çalışmanın Etik Kurul Onayı, 28/03/2022 tarih ve K.30.2022/BAYEK-4888 sayılı karar ile Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

2.1. Araştırma modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama modeline göre tasarlanarak yürütülmüştür. Nicel verilerle betimleme üzerinden yapıldığından dolayı betimsel ve nicel bir çalışma özelliği taşımaktadır (Balcı, 2015, Karasar, 2012). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ), İşenali Arabayev Üniversitesi (İAU) ve Bişkek Devlet Üniversitesinin (BGU)'nin 2021-2022 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi içinde öğrenim gören öğretmen adaylarının etkili öğretmen özellikleri açısından kendilerine ve öğretim elemanlarına ilişkin algılarını betimsel tarama yoluyla ortaya koymuştur.

2.2. Çalışma evreni

Araştırmanın çalışma evrenini 2021-2022 bahar döneminde Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ), İşenali Arabayev Üniversitesi (İAU) ve Bişkek Devlet Üniversitelerinde (BGU) öğrenim gören öğrencilerden yani aldıkları pedagojik formasyon dersleri nedeniyle öğretmen adayı pozisyonunda olan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma örnekleminin belirlenmesinde kolay ve tesadüfi örnekleme teknikleri birlikte kullanılmıştır. Kolay örnekleme, araştırmanın verilerin toplanması sürecinde zaman ve emek olarak araştırmacıyı zorlamayacak bir grup üzerinde çalışma yapabilmeye ifade etmektedir (Ural ve Kılıç 2011). Bu çerçevede araştırmacının öğrencisi olduğu üniversite (KTMÜ) ile bu üniversitenin eğitim bilimleri bölümü ile ilişkileri bulunan öğretim elemanlarının görev yaptıkları BGU ve İAU örnekleme dahil edilmiştir. Diğer taraftan KTMÜ'nin uluslararası, BGU ve İAU'nin ise ulusal nitelikte birer devlet üniversitesi olması da örneklem grubuna dahil edilmelerinde etkili olmuştur. Araştırmanın örneklem grubunda olan öğrenciler, bu üniversitelerin 3. ve 4. Sınıflarında öğrenim gören ve aldıkları pedagojik formasyon dersleri nedeniyle mezun olduklarında Kırgız devlet standartlarına göre (<http://cbd.min-just.gov.kg>) öğretmen olabilecekleri için aday öğretmen statüsünde olan öğrencilerden oluşmaktadır. Özellikle 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin seçilmesinin ardında, pedagojik formasyon derslerinin en azından önemli kısmını almış olmaları düşüncesi yatmaktadır. Böylelikle sınıf düzeyi olarak öğretim yeterlikleri açısından kendilerini ve öğretim elemanlarını değerlendirmelerinin daha sağlıklı olacağı düşünülmüştür. Diğer taraftan bu üniversitelerde bulunan öğrencilerden anket uygulandığı gün dersi bulunan ve anketler yoluyla görüş bildirmeye gönüllü öğrencileri

içermesi nedeniyle de tesadüfi örnekleme tekniğinin kullanıldığı söylenebilir. Bilindiği üzere tesadüfi örnekleme- nin kesin sınırları olur ve belli bir evreni oluşturan her bir birime numara verilerek liste yapılır, tesadüfi sayılar tablosu oluşturularak belirlenir (Ural ve Kılıç, 2011). Bu çerçevede anket formları ders saatleri içerisinde ilgili öğretim elemanından izin alınarak KTMÜ, BGÜ ve İAÜ için 175'er öğrenci olmak üzere toplam 525 öğrenciye dağıtılmış; doldurulmayan, birçok sorunun eksik doldurulduğu ya da hep aynı seçeneğin işaretlendiği anket formları rastgele doldurulduğu düşünülerek analiz dışı bırakılmıştır. Böylelikle toplam 465 öğrenci araştırmanın örnekleme grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya konu edilen ve bağımsız değişkenler olarak ele alınan özelliklere göre araştırmanın örneklem grubunun dağılımı Tablo 1 de özetlenmiştir:

Tablo 1. Örneklem grubunun demografik değişkenlere göre dağılımı

Değişkenler	Alt gruplar	f	%	Toplam	
				f	%
Cinsiyet	Kız	352	75,7	465	100
	Erkek	113	24,3		
Sınıf Düzeyi	3. Sınıf	236	50,8	465	100
	4. Sınıf	229	249,2		
Üniversite	KTMÜ	155	33,3	465	100
	BGÜ	157	33,8		
	İAÜ	153	32,9		

2.3. Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Yeşil (2019) tarafından geliştirilen “Öğretim Yeterliği Özdeğerlendirme ve Öğretim Elemanı Değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 2 faktör altında toplanan 39 maddeyi ve karşılında “(1) Çok Yetersiz, (2) Yetersiz, (3) Kısmen Yeterli, (4) Yeterli, (5) Çok Yeterli” seçeneklerini içeren 5’li likert tipi bir ölçek özelliği taşımaktadır. Soru maddelerinin iki tarafına 5’li seçenekler yerleştirilmiştir. Sol taraftaki seçeneklerle öğrenciler kendilerini, sağ taraftaki seçeneklerle ise öğretim elemanlarını değerlendirmelerine imkan verecek şekilde tasarlanmıştır. Rusça ve Türkiye Türkçesi dillerinde hazırlanmış olan ölçek bu şekilde uygulanmıştır. Öğretim Yeterlikleri Özdeğerlendirme (ÖYÖ) Ölçeğinin geçerlik analizleri çerçevesinde yapı geçerliği ve ayırt edicilik özellikleri incelenmiştir. Yapı geçerliği açımlayıcı faktör analiziyle ayırt edicilik özelliği ise madde-toplam korelasyonlarının incelenmesi yoluyla test edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini test etme üzere veriler üzerinde yapılan KMO ve Bartlett testi analizleri sonunda KMO= 0,982; Bartlett testi değeri ise $\chi^2=11934,498$; $sd=990$ ($p=0,000$) olarak belirlenmiştir. Faktörleştirme tekniği olarak temel bileşenler analizi ve Varimax dik döndürme tekniği uygulanmıştır. Bu çerçevede faktör yükleri 0,30’un altında olan ya da farklı faktörlerdeki yükleri arasında 0,100’den az fark olan 6 madde ölçekten atılarak analizler yinelenmiştir (Büyükoztürk, 2012: 124; Eroğlu, 2008: 322-323).

Ölçekte kalan toplam 39 maddenin, özdeğeri 1,00’in üzerinde olan 2 faktör altında toplandığı gözlenmiştir. 39 maddelik ölçeğin KMO değerinin 0,981; Bartlett Testi değerlerinin $\chi^2=10125,641$; $sd=741$; $p<0,000$ olduğu belirlenmiştir. Ölçekte kalan maddelerin faktör yükleri ise 0,609 ile 0,737 arasında değişmektedir. Ölçek kapsamına alınan maddeler, toplam varyansın %62,536’sını açıklamaktadır. Daha sonra, faktörlere dağılan maddelerin içeriği ile alanyazındaki öğretim yeterliklerine ilişkin kavramsallaştırmalar ve ölçek çalışmaları incelenerek faktör adları verilmiştir. Bu çerçevede faktörler; “Öğretim İlke-Yöntemleri ve Alan Yeterliği (ÖİY-AY)” ve “Öğrenci İle Etkileşim ve Ölçme-Değerlendirme (ÖE-ÖD)” olarak adlandırılmıştır. Maddelerin yükleri; ÖE-ÖD Faktörünün 0,609 ile 0,737 arasında olan 20 maddeyi içerdiği gözlenmiştir. Bu faktörün öz değeri 23,235; genel varyansa katkısı ise %59,578’dir. ÖE-ÖD Faktörü ise faktör yükleri 0,621 ile 0,708 arasında olan 19 maddeyi içermektedir. Bu faktörün öz değeri 1,154; genel varyansa katkısı ise %2,958 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğini hesaplamak üzere veriler üzerinde iç tutarlılık ve kararlılık analizleri yapılmıştır. Toplam 39 madde ve 2 faktörden oluşan ölçeğin güvenilirlik analizi Cronbach alpha katsayısı formülü kullanılarak yapılmıştır. Özdeğerlendirme ve Öğretim Elemanı Değerlendirme Formlarının güvenilirlik düzeylerini belirlemek üzere faktörlere ve ölçeğin geneli ile ilgili olarak her biri için hesaplanan Cronbach alpha katsayıları 0,60’in üzerinde olduğu saptanmıştır. Ayrıca ölçeğin 39 maddelik formu, 154 öğrenciye altı hafta sonra tekrar uygulanmıştır. İki uygulamadan elde edilen puanların hem her bir madde hem de faktörler ve ölçeğin geneli açısından ilişkisi incelenmiştir. Ölçekteki maddelerin test-tekrar test korelasyon katsayılarının ÖİY-AY Faktörü için (1-20. Maddeler) 0,300 ile 0,501; ÖE-ÖD Faktörü için (21-39. Maddeler) 0,337 ile 0,482 arasında değerler aldığı ve her bir ilişkinin $p<0,001$ düzeyinde anlamlı olduğu gözlenmiştir.

2.4. Verilerin analizi

Veriler üzerinde araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılacak analizlerin türüne ve testlere karar verebilmek için ilk olarak bağımsız değişkenler çerçevesinde oluşan alt gruplara göre veriler üzerinde normallik testleri yapılmıştır. Normallik testleri bağlamında Kolmogorov Simirnov testi tercih edilmiştir. Kolmogorov Simirnov değeri $p > ,05$ olması durumunda dağılımın normal dağılımı göstermesi nedeniyle parametrik testler; $p < ,05$ olması durumunda ise dağılımın normal dağılmaması nedeniyle nonparametrik testler kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2012; Balcı, 2015). Dağılımın normallik şartını sağladığı durumlarda aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız ve bağımlı örneklem t testleri uygulanmıştır. Dağılımın normallik şartını sağlamadığı durumlarda ise bu testlerin nonparametrik karşılıkları olan sıra ortalaması, sıra toplamı, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis ile korelasyon için Sperman's Rho testleri uygulanmıştır. Fark ve ilişki testlerinde $p < ,05$ düzeyi anlamlılık için yeterli kabul edilmiştir. Tablolarda bulgular sunulurken uygulanan testler ve gerekçeleri ile ilgili açıklamalara ayrıca yer verilmiştir. Diğer taraftan aritmetik ortalama değerleri yorumlanırken aritmetik ortalama değer aralıklarının anlamı şu şekilde özetlenebilir:

Tablo 2. Verilerin çözüm ve yorumuna esas olan aritmetik ortalama aralıkları ve anlamları

Aritmetik ortalama aralığı	Anlamı	Yorumu
1,00 – 1,80	Çok Yetersiz	Çok önemli sorunlar var
1,81 – 2,60	Yetersiz	Önemli sorunlar var
2,61 – 3,40	Kısmen Yeterli	Kısmen önemli sorunlar var
3,41 – 4,20	Yeterli	Çok az sorun var
4,21 – 5,00	Çok Yeterli	Önemli bir sorun yok

3. Bulgular

Araştırma sonunda elde edilen bulgular, çalışmanın alt amaçlarına uygun olarak düzenlenmiş ve aşağıda tablolar yardımıyla özetlenerek açıklanmıştır. Çalışmanın alt amaçlarından olan 'Etkili öğretmen özellikleri açısından öğretmen adayı öğrenciler kendilerini ne düzeyde yeterli olarak değerlendirmektedir?' sorusuna ilişkin bulgular sınıflandırılan faktörlere göre tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 3. Öğretim yeterlikleri ile ilgili öğrencilerin öz değerlendirme düzeyleri

Öğretim İlke ve Yöntemleri-Alan Yeterliği (ÖİY-AY) Faktöründeki Maddeler	\bar{X}	Ss
1. Derse dikkat çekici ve etkili bir giriş yapabilme	3,62	1,08
2. Dersi ve konuyu ilgi çekici hale getirebilme	3,68	,98
3. Dersin başında öğrencileri zihinsel ve duygusal olarak derse hazırlayabilme	3,54	1,11
4. Öğrencilerin derse katılımını sağlayabilme	3,51	1,11
5. Yeni anlatılacak konu için bilinmesi gereken ön bilgileri öğrencilerin bilme düzeylerini ders başında belirleyebilme	3,56	1,15
6. Ders sürecinde sorulardan etkin yararlanabilme	3,55	1,12
7. Ders esnasında başarılı öğrencileri teşvik etmek için ödül ve takdir içeren sözlerden yararlanabilme	3,47	1,20
8. Derslerde teknolojik araç ve materyallerden yararlanabilme	3,57	1,13
9. Farklı öğretim yöntemlerini bir arada kullanabilme	3,55	1,12
10. Ders boyunca öğrencilerin dikkatlerini konu üzerinde tutabilme	3,57	1,11
11. Ders süresini etkili ve dengeli kullanabilme	3,51	1,18
12. Öğrencilerin kişiliklerine gerekli saygıyı gösterebilme	3,72	1,15
13. Yeni anlattığı konuyu farklı derslerle ya da daha önce anlatılan konularla ilişkilendirebilme	3,58	1,12
14. Alanı ile ilgili yeterli bilgi birikimine sahip olabilme	3,55	1,12
15. Öğrencilerin ders ve konu ile ilgili sorularına yeterli cevaplar verebilme	3,56	1,12
16. Alanıyla ilgili gelişmeleri takip edebilme	3,51	1,13
17. Ders konusu ile günlük yaşam arasında bağlantı kurabilme	3,71	1,00
18. Ders dışında da öğrencileri öğrenmeye teşvik edebilme	3,59	1,15
19. Öğrenmeyi kolaylaştıran araştırma ve ödevlerden yararlanabilme	3,55	1,14
20. Öğrencilerini yetenek ve özellikleri açısından yeterince tanıyabilme	3,59	1,15
Öğretim İlke ve Yöntemleri-Alan Yeterliği (ÖİY-AY)	3,57	,83
N: 465		

Tablo 3’de öğrencilerin ÖİY-AY faktöründe yer alan özellikler açısından kendilerine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin $\bar{X}=3,47$ ile 3,72 arasında değerler aldığı; her bir özellik açısından kendilerini “yeterli” düzeyde algıladıkları görülmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin bu faktördeki yeterliklerin geneli açısından da kendilerini $\bar{X}=3,57$ düzeyinde yeterli olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrenciler özellikle “Öğrencilerin kişiliklerine gerekli saygıyı gösterebilme” ve “Ders konusu ile günlük yaşam arasında bağlantı kurabilme” özellikleri açısından diğer maddelere göre kendilerini daha yeterli değerlendirirken “Ders esnasında başarılı öğrencileri teşvik etmek için ödül ve takdir içeren sözlerden yararlanabilme”, “Ders süresini etkili ve dengeli kullanabilme”, “Alanıyla ilgili gelişmeleri takip edebilme” ve “Öğrencilerin derse katılımını sağlayabilme” özellikleri açısından diğer maddelere göre kendilerini daha az yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Buna göre öğrencilerin öğretim ilke ve yöntemleri ile alan yeterlikleri açısından kendilerini oldukça yeterli algıladıkları; bununla birlikte bazı eksiklerinin bulunduğu da farkında oldukları söylenebilir.

Tablo 4. (ÖE-ÖD) Faktöründeki öğretim yeterlikleri ile ilgili öğrencilerin öz değerlendirme düzeyleri

Öğrenci ile etkileşim-ölçme ve değerlendirme (ÖE-ÖD) faktöründeki maddeler	\bar{X}	Ss
21. Ders esnasında basit ve anlaşılır bir dil kullanabilme	3,60	1,13
22. Öğrencilerle ilişkilerinde adil ve objektif olduğunu gösterebilme	3,57	1,16
23. Öğrencilerine sınıf içinde ve dışında psikolojik destek sağlayabilme	3,51	1,18
24. Öğrencilere karşı samimi ve içten davranabilme	3,73	1,12
25. Öğrencilere değer ve önem verdiğini söz ve davranışları ile gösterebilme	3,60	1,13
26. Ders esnasında beden dilinden (jest, mimik) etkin yararlanabilme	3,54	1,14
27. Öğretmenlik mesleğini sevdiğini ve önemseydiğini hissettirebilme	3,56	1,11
28. Zor öğrenen öğrencilerle özel ilgilenip onlara öğrenmeleri konusunda yardımcı olabilme	3,52	1,19
29. Sınıf içi kurallara uymayan öğrencilere uygun cezalar verebilme	3,56	1,10
30. Ders esnasında öğrenciler üzerindeki otoritesini sağlayabilme	3,56	1,16
31. Sınav sorularını basit ve anlaşılır bir dil ile ifade edebilme	3,57	1,05
32. Sınav sorularını dönem boyunca işlenen konuları kapsayacak şekilde hazırlayabilme	3,60	1,15
33. Sınavlarda çoktan seçmeli, açık uçlu, doğru-yanlış gibi farklı türlerde sorulardan yararlanabilme	3,54	1,13
34. Sınıf içi durumlarını, ödev ve projelerdeki başarılarını da dikkate alarak öğrencilerin ders geçme notunu belirleyebilme	3,61	1,15
35. Sınavları puanlamada objektif ve adil davranabilme	3,64	1,18
36. Öğrencilere okumaları ve araştırmaları için farkı kaynak kitaplar önerebilme	3,61	1,10
37. Öğrenciler arasında işbirliği ve yardımlaşmaya dayalı bir çalışma ve öğrenme ortamı oluşturabilme	3,49	1,12
38. Ders ve alanınızla ilgili orijinal ve faydalı ödevlendirmeler yapabilme	3,56	1,20
39. Derslerde öğrenilen bilgi ve becerilerden yararlanma konusunda yönlendirme yapabilme	3,54	1,15
Öğrencilerle Etkileşim-Ölçme ve Değerlendirme (ÖE-ÖD)	3,58	,85

N: 465

Tablo 4’de öğrencilerin ÖE-ÖD faktöründe yer alan özellikler açısından kendilerine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin $\bar{X}=3,49$ ile 3,73 arasında değerler aldığı; her bir özellik açısından kendilerini “yeterli” düzeyde algıladıkları görülmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin bu faktördeki yeterliklerin geneli açısından da kendilerini $\bar{X}=3,58$ düzeyinde yeterli olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrenciler özellikle “Öğrencilere karşı samimi ve içten davranabilme”, “Sınavları puanlamada objektif ve adil davranabilme” özellikleri açısından kendilerini daha yeterli değerlendirirken “Öğrenciler arasında işbirliği ve yardımlaşmaya dayalı bir çalışma ve öğrenme ortamı oluşturabilme”, “Öğrencilerine sınıf içinde ve dışında psikolojik destek sağlayabilme” özellikleri açısından daha az yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Buna göre öğrencilerle etkileşim, ölçme ve değerlendirme yeterliliği açısından yeterli oldukları ancak eksiklerinin de farkında oldukları söylenebilir.

Tablo 5. Öğrencilerin öz değerlendirme düzeylerinin faktörlere göre t testi

Faktörler	\bar{X}	N	Ss	t	sd	p
ÖİY-AY	3,57	461	,83	,114	460	,909
ÖE-ÖD	3,58	461	,85			

Tablo 5’de öğrencilerin ÖİY-AY ve ÖE-ÖD faktörlerindeki yeterlikler açısından kendilerini yeterli olarak değerlendirdikleri ve yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($t=,114$; $p>,05$). Buna göre öğrencilerin her iki faktördeki özellikler açısından da birbirlerine yakın düzeyde kendilerini yeterli değerlendirdikleri söylenebilir. Çalışmanın diğer alt amaçlarından olan ‘Öğretmen aday öğrencilerin kendilerine ilişkin değerlendirmeleri’ amacının cinsiyete göre farklılaşma durumuna ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir. Öğrencilerin

cinsiyetine göre öğretim yeterlikleri konusundaki özdeğerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu belirlemek üzere bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Ancak Levene F Testi sonuçlarına ($p < ,05$) göre varyansların homojen bir dağılım göstermediği anlaşılmış ve bu testin nonparametrik karşılığı olan Mann Whitney U-Testi yapılmıştır. Bulgular Tablo 6’da özetlenmiştir.

Tablo 6. Cinsiyetine göre öğretim yeterlikleri durumuna ilişkin U-testi analizi

Faktörler	Cins.	n	x	Ss	Levene Testi		Sıra Ort.	Sıra Top.	U	p
					F	p				
ÖİY-AY	Kız	350	3,67	,79	4,214	,041	248,05	86817,50	14157,500	,000
	Erkek	113	3,28	,88			182,29	20598,50		
ÖE-ÖD	Kız	351	3,66	,81	5,857	,016	245,39	86133,50	14954,500	,000
	Erkek	112	3,31	,90			190,02	21282,50		
ÖYÖGenel	Kız	349	3,66	,78	5,888	,016	246,12	85896,00	14267,000	,000
	Erkek	112	3,30	,86			183,88	20595,00		

Tablo 6’da görüldüğü üzere öğrencilerin öğretim yeterlikleri konusundaki öz değerlendirmeleri ÖİY-AY ($U=14157,500$; $p < ,05$) ve ÖE-ÖD ($U=14954,500$; $p < ,05$) faktörleri ve ÖYÖ’nin geneli ($U=14267,000$; $p < ,05$) açısından cinsiyetlerine göre anlamlı düzeye farklılaşmaktadır. Cinsiyete göre sıra ortalamaları incelendiğinde faktörler ve ölçeğin geneli açısından kız öğrencilerin erkeklere göre öğretim yeterlikleri konusunda kendilerini daha iyi düzeyde değerlendirdikleri gözlenmiştir. Aritmetik ortalamalar açısından da kız öğrenciler kendilerini “yeterli” olarak değerlendirirken erkek öğrencilerin “kısmen yeterli” şeklinde değerlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilerine göre öğretim yeterlikleri açısından kendilerini daha iyi durumda olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Öğretmen adayı öğrencilerin kendilerine ilişkin değerlendirmeleri’ amacının üniversiteye göre farklılaşma durumuna ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre normal dağılım gösterme durumları incelenmiş ve yapılan Kolmogorov Simirnov testi sonunda dağılımın normallik şartını sağlamadığı belirlenmiştir ($p < ,05$). Bu nedenle öğrencilerin öz değerlendirmelerinin öğrenim gördükleri üniversitelere göre farklılaşma durumunu belirlemek üzere nonparametrik bir test olan Kruskal Wallis H testinden yararlanılmış ve bulgular Tablo 7’ de özetlenerek açıklanmıştır.

Tablo 7. Öğrenim gördükleri üniversiteye göre öz değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumuna ilişkin U-testi

	Üniv.	n	x	Ss	Kolm.Smim		Sıra Ort.	Kruskal Wallis H	p	MW-U
					İstat.	p				
ÖİY-AY	1. KTMÜ	155	3,61	,65	,223	,000	223,36	47,331	,000	1>2
	2. BGU	156	3,26	,96			185,13			1<3
	3. IAÜ	152	3,86	,73			288,91			2<3
ÖE-ÖD	1. KTMÜ	155	3,60	,69	,223	,000	221,15	50,010	,000	1>2
	2. BGU	156	3,26	,94			185,42			1<3
	3. IAÜ	152	3,88	,77			291,56			2<3
ÖYÖ	1. KTMÜ	155	3,60	,64	,223	,000	219,36	55,951	,000	1>2
	2. BGU	156	3,26	,93			181,93			1<3
	3. IAÜ	152	3,88	,73			294,06			2<3

Tablo 7’de öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğretim yeterliklerine ilişkin özdeğerlendirmelerinin ÖİY-AY ($x^2=47,331$; $p < ,05$) ve ÖE-ÖD ($x^2=50,010$; $p < ,05$) faktörleri ile ÖYÖ geneli ($x^2=55,951$; $p < ,05$) açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğretim yeterliklerine ilişkin öz değerlendirmeleri anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p < ,05$). Aritmetik ortalama ve soru ortalamaları incelendiğinde üniversitelere göre öğrencilerin öz değerlendirmelerinin IAÜ>KTMÜ>BIGU olarak sıralandığı; kendini diğerlerine göre daha yeterli gören öğrencilerin IAÜ, diğerlerine göre daha az yeterli gören öğrencilerin ise BGU’de öğrenim gören öğrenciler olduğu belirlenmiştir. IAÜ ve KTMÜ öğrencileri kendilerini “yeterli”, IAÜ öğrencileri ise kendilerini “kısmen yeterli” olarak değerlendirmişlerdir. Öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğrencilerin öz değerlendirmelerindeki farklılaşmaların kaynağını belirlemek üzere ikili karşılaştırmalar yapmak için veriler üzerinde Mann Whitney U testi yapılmış. ÖİY-AY ve ÖE-ÖD faktörleri ile ÖYÖ’nin geneli açısından farklılaşmaların IAÜ ile KTMÜ ve BGU arasında IAÜ lehine, KTMÜ ve BGU arasında ise KTMÜ lehine anlamlı farklılaşmaların ($p < ,05$) olduğu anlaşılmıştır. Buna göre IAÜ öğrencile-

rinin anlamlı bir farkla KTMÜ ve IGU öğrencilerinden, KTMÜ öğrencilerinin ise anlamlı bir farkla BGU öğrencilerinden öğretim yeterlikleri konusunda kendilerini daha yeterli olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Öğretmen adayı öğrencilerin kendilerine ilişkin değerlendirmeleri' amacının sınıf düzeyine göre farklılaşma durumuna ilişkin bulgular aşağıda verilmiştir. Farklılaşma durumunu belirlemek üzere bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Bulgular Tablo 8'de özetlenmiştir.

Tablo 8. Sınıf düzeylerine göre öz değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumuna ilişkin t testi analizi

Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	Levene		t	Sd	p	
				F	p				
ÖİY-AY	3. Sınıf	235	3,58	,79	1,354	,245	,185	461	,853
	4. Sınıf	228	3,57	,88					
ÖE-ÖD	3. Sınıf	235	3,55	,83	,081	,776	,721	461	,472
	4. Sınıf	228	3,60	,86					
ÖYÖ	3. Sınıf	234	3,56	,79	,410	,522	,349	459	,727
	4. Sınıf	227	3,59	,84					

Tablo 8'de öğrencilerin sınıf düzeyine göre öğretim yeterlikleri konusundaki öz değerlendirmelerinin ÖİY-AY, ÖE-ÖD faktörleri ve ÖYÖ geneli açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>,05$); öğrencilerin her bir faktörde ve grupta öğrencilerin kendilerini öğretim yeterliklerini gösterebilmeleri ile ilgili öz değerlendirmelerinin "yeterli" düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin 3. ya da 4. Sınıfta olmaları, öğretim yeterlikleri ile ilgili öz değerlendirmelerini etkilemediği söylenebilir. Başka bir ifade ile 3. ve 4. Sınıf öğrencileri kendileri ile ilgili yaptıkları değerlendirmelerde benzer düşünmektedirler. Bu durum ilginç olarak değerlendirilebilir. 4. Sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin aldıkları farklı dersler ve özellikle Pedagojik Staj' adlı ders aracılığıyla kendilerini değerlendirmelerinin farklılaşması beklenmekteydi. Buna göre bu derslerin öğrencilerin kendilerini algılamaları ya da yeterliklerini geliştirmeleri yönüyle bir farklılaşmayı ortaya koymadığı söylenebilir. 'Öğretmen adayı öğrencilerin kendilerine ilişkin değerlendirmeleri' amacına yönelik öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilgi duyma düzeylerini yansıtan 4 seçeneikli bir soruya verdikleri cevaba göre öğretim yeterlikleri konusundaki öz değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu belirlemek üzere öncelikle alt grupların normal dağılım gösterme durumları incelemek için Kolmogorov Simirnov testi uygulanmıştır. Bu test sonunda grupların dağılımının normallik şartını sağlamadığı belirlenmiştir ($p<,05$). Bu nedenle öğrencilerin öz değerlendirmelerinin öğretmenlik mesleğine ilgi düzeylerine göre farklılaşma durumunu belirlemek üzere nonparametrik bir test olan Kruskal Wallis H testinden yararlanılmış ve bulgular Tablo 9'da özetlenerek açıklanmıştır.

Tablo 9. Öğretmenlik mesleğine ilişkin Kruskal Wallis H testi ve U-testi analizi

Fak	İlgi Düzeyi	n	Kolm. Simir İst.	Simir p	Sıra Ort.	Kruskal Wallis H	sd	p	U
ÖİY-AY	1 Kesinlikle yapmayacağım	27	,269	,000	157,87	137,146	3	,000	1<3
	2 Zorunlu kalırsam yapacağım	154			144,06				1<4
	3. Yapmak istediğim	222			271,44				2<3
	4 En sevdiğim meslek	60			345,16				2<4
									3<4
ÖE-ÖD	1 Kesinlikle yapmayacağım	27	,286	,000	148,50	125,150	3	,000	1<3
	2 Zorunlu kalırsam yapacağım	154			146,48				1<4
	3. Yapmak istediğim	222			277,91				2<3
	4 En sevdiğim meslek	60			319,22				2<4
									3<4

Tablo 9'da görüldüğü üzere öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilgi düzeylerine göre öğretim yeterlikleri düzeylerinin farklılaşma durumunu belirlemek üzere ilk olarak dağılımın Kolmogrov Simirnov testi ile normallik testi yapılmış ve dağılımın normal olmadığı anlaşılmıştır ($p<,05$). Bunun üzerine veriler üzerinde nonparametrik testlerden Kruskal Wallis H testi uygulanmış; H değerlerinin ÖİY-AY faktörü için $x^2=137,146$; ÖE-ÖD faktörü için ise $x^2=125,150$ olduğu belirlenmiştir. Her iki faktör açısından da farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($p<,05$). Buna göre öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilgi düzeylerinin öğretim öz yeterliklerine ilişkin öz algılarını anlamlı düzeyde farklılaştırdığı söylenebilir. Diğer taraftan, belirlenen farklılaşmanın kaynağını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmış ve test sonrasında her iki faktörde gözlenen anlamlı farklılıkların nedenlerinin

1<3, 1<4, 2<3, 2<4 ve 3<4 arasındaki farklılıklardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre öğretmenlik mesleğini “en sevdiğim meslek” olarak niteleyen öğrencilerin diğerlerine; “yapmak istediğim bir meslek” olarak niteleyenlerin “zorunda kalırsam yapacağım bir meslek” ve “kesinlikle yapamayacağım bir meslek” olarak niteleyenlere göre öğretim yeterlikleri konusunda kendilerini daha yeterli olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Bu durum, öğretmenlik mesleğine ilgi düzeyi arttıkça öğrencilerin öğretim yeterliklerini yapabilme konusundaki öz değerlendirmelerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Çalışmanın ‘Öğretmenlik mesleğine ilişkin ilgi düzeyleri hakkındaki düşüncelerine göre farklılaşmakta mıdır?’ amacının öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilgi düzeyleri ile öğretim yeterliklerine ilişkin öz değerlendirme düzeyleri arasında bir ilişkinin olma durumunu belirlemek üzere yapılan Sperman’s Rho korelasyon testi sonunda elde edilen bulgular Tablo 10’da özetlenmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlik mesleğine ilgi düzeyleri ile öğretim yeterliği öz değerlendirme düzeyleri arasındaki ilişkiye dönük Sperman’s Rho korelasyon testi analizi

Değişken		ÖİY-AY	ÖE-ÖD	ÖYÖ
Öğretmenlik mesleğine ilişkin öz ilgi düzeyi	r	,533	,504	,539
	p	,000	,000	,000
	N	463	463	461

Tablo 10’da görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin ilgi düzeylerine ilişkin düşünceleri, öğretim yeterliklerine ilişkin öz değerlendirme düzeylerini yansıtan ÖİY-AY ve ÖE-ÖD faktörleri ile ÖYÖ geneli arasında pozitif ve $p<,05$ düzeyinde anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilgi düzeylerinin artmasına paralel olarak öğretim yeterlikleri konusundaki öz değerlendirme düzeylerinde de iyileşme olduğunu ifade etmektedir. Başka bir ifade ile öğretmenlik mesleğine ilgi duyan öğrencilerin öğretim yeterliklerine sahiplikleri konusundaki öz değerlendirme düzeylerinin daha iyi durumda olduğu söylenebilir. ‘Öğretmen aday öğrencilerin kendilerine ilişkin değerlendirmeleri’ amacına yönelik öğrencilerin öğretmenlik mesleğini yapabilme konusundaki öz yeterlilik düzeylerini yansıtan 4 seçeneğe bir soruya verdikleri cevaba göre öğretim yeterlikleri konusundaki öz değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumunu belirlemek üzere öncelikle alt grupların normal dağılım gösterme durumlarını incelemek için Kolmogorov Simirnov testi uygulanmıştır. Bu test sonunda grupların dağılımının normallik şartını sağlamadığı belirlenmiştir ($p<,05$). Bu nedenle öğrencilerin öz değerlendirmelerinin öğretmenlik mesleğine ilgi düzeylerine göre farklılaşma durumunu belirlemek üzere nonparametrik bir test olan Kruskal Wallis H testinden yararlanılmış ve bulgular Tablo 11’de özetlenerek açıklanmıştır.

Tablo 11. Öğretmenlik mesleğine ilişkin öz inanç düzeylerine göre öğretim yeterlikleri öz değerlendirme düzeylerinin farklılaşma durumuna ilişkin Kruskal Wallis H testi ve U-testi

Faktörler	İlgi Düzeyi	n	Kolm. İst.	Simir p	Sıra Ort.	Kruskal Wallis H	sd	p	U
ÖİY-AY	1 Kesinlikle yapamayacağım	16			166,16				1-2
	2 Yapabileceğime inanmıyorum	102			110,49				1-3
	3. Yapabileceğime inanıyorum	246	,269	,000	246,16	146,920	3	,000	1-4
	4 Çok iyi yapacağıma inanıyorum	99			332,66				2-3
									2-4
									3-4
ÖE-ÖD	1 Kesinlikle yapamayacağım	16			166,13				1-2
	2 Yapabileceğime inanmıyorum	102			115,40				1-3
	3. Yapabileceğime inanıyorum	246	,286	,000	247,48	132,199	3	,000	1-4
	4 Çok iyi yapacağıma inanıyorum	99			325,10				2-3
									2-4
									3-4

Tablo 11’de görüldüğü üzere öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilgi düzeylerine göre öğretim yeterlikleri düzeylerinin farklılaşma durumunu belirlemek üzere ilk olarak dağılımın Kolmogorov Simirnov testi ile normallik testi yapılmış ve dağılımın normal olmadığı anlaşılmıştır ($p<,05$). Bunun üzerine veriler üzerinde nonparametrik testlerden Kruskal Wallis H testi uygulanmış; H değerlerinin ÖİY-AY faktörü için $x^2=146,920$; ÖE-ÖD faktörü için ise $x^2=132,199$ olduğu belirlenmiştir. Her iki faktör açısından da farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($p<,05$). Buna göre öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilgi düzeylerinin öğretim öz yeterliklerine ilişkin öz algılarını anlamlı düzeyde farklılaştırdığı söylenebilir. Diğer taraftan, belirlenen farklılaşmanın kaynağını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmış ve test sonrasında her iki faktörde gözlenen anlamlı farklılıkların nedenlerinin

1<2, 1<3, 1<4, 2<3 ve 3<4 arasındaki farklılıklardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre öğretmenlik mesleğini “en sevdiğim meslek” olarak niteleyen öğrencilerin diğerlerine; “yapmak istediğim bir meslek” olarak niteleyenlerin “zorunda kalırsam yapacağım bir meslek” ve “kesinlikle yapamayacağım bir meslek” olarak niteleyenlere göre öğretim yeterlikleri konusunda kendilerini daha yeterli olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Bu durum, öğretmenlik mesleğine ilgi düzeyi arttıkça öğrencilerin öğretim yeterliklerini yapabilme konusundaki öz değerlendirmelerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Çalışmanın ‘Öğretmenlik mesleğini yapabilme öz yeterliliklerine ilişkin düşüncelerine göre farklılaşmakta mıdır?’ amacının öğrencilerin öğretmenlik mesleğini yapabilme öz yeterlilik düzeyleri ile öğretim yeterliklerine ilişkin öz değerlendirme düzeyleri arasında bir ilişkinin olma durumunu belirlemek üzere yapılan Sperman’s Rho korelasyon testi sonunda elde edilen bulgular Tablo 12’de özetlenmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlik mesleğine ilgi düzeyleri ile öğretim yeterliği özdeğerlendirme düzeyleri arasındaki ilişkiye dönük Sperman’s Rho korelasyon testi analizi

Değişken		ÖİY-AY	ÖE-ÖD	ÖYÖ
	r	,547	,518	,552
Öğretmenlik mesleğine ilişkin özinanç düzeyi	P	,000	,000	,000
	N	463	463	461

Tablo 12’de görüldüğü gibi öğrencilerin öğretmenlik mesleğini yapabilmeye ilişkin öz yeterlilik düzeylerine ilişkin düşünceleri, öğretim yeterliklerine ilişkin öz değerlendirme düzeylerini yansıtan ÖİY-AY ve ÖE-ÖD faktörleri ile ÖYÖ geneli arasında pozitif ve $p<,05$ düzeyinde anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin öğretmenlik mesleğini yapabilmeye ilişkin öz yeterlilik düzeylerinin artmasına paralel olarak öğretim yeterlikleri konusundaki öz değerlendirme düzeylerinde de iyileşme olduğunu ifade etmektedir. Başka bir ifade ile öğretmenlik mesleğini yapabilme inancının sahip olan öğrencilerin öğretim yeterliklerine sahiplikleri konusundaki öz değerlendirme düzeylerinin daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Çalışmanın diğer bir alt amacından olan ‘Etkili öğretmen özellikleri açısından öğretmen adayları öğretim elemanlarını ne düzeyde yeterli olarak değerlendirmektedir?’ sorusuna, öğretmen adayı öğrencilerin faktörlere ve faktörlerdeki maddelere göre alt başlıklarla etkili öğretim yeterlikleri konusunda öğretim elemanları hakkında yaptıkları değerlendirmelere ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.

Tablo 13. Öğretim ilke ve yöntemleri-alan yeterliliği faktöründeki yeterlilikleri sergileyebilme konusunda öğrencilerin öğretim elemanlarına ilişkin değerlendirmeleri

Öğretim ilke ve yöntemleri-alan yeterliliği (ÖİY-AY) faktöründeki maddeler	x	Ss
1. Derse dikkat çekici ve etkili bir giriş yapabilme	3,85	,96
2. Dersi ve konuyu ilgi çekici hale getirebilme	3,93	,88
3. Dersin başında öğrencileri zihinsel ve duygusal olarak derse hazırlayabilme	3,81	,95
4. Öğrencilerin derse katılımını sağlayabilme	3,78	,90
5. Yeni anlatılacak konu için bilinmesi gereken ön bilgileri öğrencilerin bilme düzeylerini ders başında belirleyebilme	3,83	,93
6. Ders sürecinde sorulardan etkin yararlanabilme	3,85	,91
7. Ders esnasında başarılı öğrencileri teşvik etmek için ödül ve takdir içeren sözlerden yararlanabilme	3,74	,99
8. Derslerde teknolojik araç ve materyallerden yararlanabilme	3,74	,97
9. Farklı öğretim yöntemlerini bir arada kullanabilme	3,77	,98
10. Ders boyunca öğrencilerin dikkatlerini konu üzerinde tutabilme	3,83	,89
11. Ders süresini etkili ve dengeli kullanabilme	3,90	,97
12. Öğrencilerin kişiliklerine gerekli saygıyı gösterebilme	3,85	,92
13. Yeni anlattığı konuyu farklı derslerle ya da daha önce anlatılan konularla ilişkilendirebilme	3,82	,93
14. Alanı ile ilgili yeterli bilgi birikimine sahip olabilme	3,92	,93
15. Öğrencilerin ders ve konu ile ilgili sorularına yeterli cevaplar verebilme	3,94	,92
16. Alanıyla ilgili gelişmeleri takip edebilme	3,87	,93
17. Ders konusu ile günlük yaşam arasında bağlantı kurabilme	3,90	,91
18. Ders dışında da öğrencileri öğrenmeye teşvik edebilme	3,78	,98
19. Öğrenmeyi kolaylaştıran araştırma ve ödevlerden yararlanabilme	3,80	,97
20. Öğrencilerini yetenek ve özellikleri açısından yeterince tanıyabilme	3,82	,95
Öğretim İlke ve Yöntemleri-Alan Yeterliliği (ÖİY-AY)	3,84	,61

Tablo 13’ de öğrencilerin ÖİY-AY faktöründe yer alan özellikler açısından öğretim elemanlarına ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin $\bar{X}=3,49$ ile 3,94 arasında değerler aldığı; her bir özellik açısından yeterliklerin geneli

açısından da kendilerini $\bar{X}=3,84$ düzeyinde yeterli olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrenciler öğretim elemanlarını özellikle “Öğrencilerin ders ve konu ile ilgili sorularına yeterli cevaplar verebilme”, “Ders ve konuyu ilgi çekici hale getirebilme” özellikleri açısından kendilerini daha yeterli değerlendirmişlerdir. “Ders esnasında başarılı öğrencileri teşvik etmek için ödül ve takdir içeren sözlerden yararlanabilme”, Derslerde teknolojik araç ve materyallerden yararlanabilme” özellikleri açısından ise daha az yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Buna göre öğrencilerle etkileşim, ölçme ve değerlendirme yeterliliği açısından öğretim elemanlarının yeterli oldukları söylenilebilir.

Tablo 14. Öğrenci ile etkileşim-ölçme ve değerlendirme (ÖE-ÖD) faktöründeki yeterlikleri sergileyebilmeleri konusunda öğrencilerin öğretim elemanlarına ilişkin değerlendirmeleri

Öğrenci ile etkileşim-ölçme ve değerlendirme (ÖE-ÖD) faktöründeki maddeler	\bar{X}	Ss
21. Ders esnasında basit ve anlaşılır bir dil kullanabilme	3,89	,96
22. cilerle ilişkilerinde adil ve objektif olduğunu gösterebilme	3,87	,92
23. Öğrencilerine sınıf içinde ve dışında psikolojik destek sağlayabilme	3,71	1,01
24. Öğrencilere karşı samimi ve içten davranabilme	3,92	,98
25. Öğrencilere değer ve önem verdiğini söz ve davranışları ile gösterebilme	3,86	,93
26. Ders esnasında beden dilinden (jest, mimik) etkin yararlanabilme	3,82	,95
27. Öğretmenlik mesleğini sevdiğini ve önemsendiğini hissettirebilme	3,82	,95
28. Zor öğrenen öğrencilerle özel ilgilenip onlara öğrenmeleri konusunda yardımcı olabilme	3,72	1,02
29. Sınıf içi kurallara uymayan öğrencilere uygun cezalar verebilme	3,77	1,00
30. Ders esnasında öğrenciler üzerindeki otoritesini sağlayabilme	3,85	,95
31. Sınav sorularını basit ve anlaşılır bir dil ile ifade edebilme	3,77	,99
32. Sınav sorularını dönem boyunca işlenen konuları kapsayacak şekilde hazırlayabilme	3,89	,95
33. Sınavlarda çoktan seçmeli, açık uçlu, doğru-yanlış gibi farklı türlerde sorulardan yararlanabilme	3,84	,97
34. Sınıf içi durumlarını, ödev ve projelerdeki başarılarını da dikkate alarak öğrencilerin ders geçme notunu belirleyebilme	3,82	,99
35. Sınavları puanlamada objektif ve adil davranabilme	3,89	1,01
36. Öğrencilere okumaları ve araştırmaları için farklı kaynak kitaplar önerebilme	3,91	,93
37. Öğrenciler arasında işbirliği ve yardımlaşmaya dayalı bir çalışma ve öğrenme ortamı oluşturabilme	3,80	,95
38. Ders ve alanınızla ilgili orijinal ve faydalı ödevlendirmeler yapabilme	3,83	,95
39. Derslerde öğrenilen bilgi ve becerilerden yararlanma konusunda yönlendirme yapabilme	3,88	,98
Öğrencilerle Etkileşim-Ölçme ve Değerlendirme (ÖE-ÖD)	3,84	,63

N: 465

Tablo 15. Öğretim yeterlikleri ile ilgili öğrencilerin öz değerlendirme düzeylerinin t testi analizi

Faktörler	\bar{X}	n	Ss	t	sd	p
ÖİYAY	3,84	465	,61			
ÖEÖD	3,84	465	,63	,264	463	,792

Tablo 14’de öğrencilerin ÖE-ÖD faktöründe yer alan özellikler açısından öğretim elemanlarına ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin $\bar{X}=3,71$ ile 3,92 arasında değerler aldığı; her bir özellik açısından kendilerini “yeterli” düzeyde algıladıkları görülmektedir. Diğer taraftan öğrencilerin bu faktördeki yeterliklerin geneli açısından da kendilerini $\bar{X}=3,84$ düzeyinde yeterli olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrenciler öğretim elemanlarını özellikle “Öğrencilere karşı samimi ve içten davranabilme”, “Öğrencilere okumaları ve araştırmaları için farklı kaynak kitaplar önerebilme” özellikleri açısından kendilerini daha yeterli değerlendirmişlerdir. Ancak “Öğrencilerine sınıf içinde ve dışında psikolojik destek sağlayabilme”, “Zor öğrenen öğrencilerle özel ilgilenip onlara öğrenmeleri konusunda yardımcı olabilme” özellikleri açısından daha az yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Buna göre öğrencilerle etkileşim-ölçme ve değerlendirme yeterliliği açısından öğretim elemanlarının yeterli oldukları söylenilebilir.

Tablo 15’de öğrenciler ÖİY-AY ve ÖE-ÖD faktörlerindeki yeterlikler açısından öğretim elemanlarını yeterli olarak değerlendirdikleri ve yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($t=,264$; $p>,05$). Buna göre öğrencilerin her iki faktördeki özellikler açısından da birbirlerine yakın düzeyde öğretim elemanlarını yeterli değerlendirdikleri söylenebilir. Öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini sergileyebilme düzeyleri konusunda öğretmen adaylarının bazı değişkenlere göre değerlendirmelerinin farklılaşma durumuna ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur. Öğrencilerin cinsiyetine göre öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini sergileyebilmeleri konusundaki değerlendirmelerinin farklılaşma durumunu belirlemek üzere bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Bulgular Tablo 16’da özetlenmiştir.

Tablo 16’da öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini sergileyebilme düzeylerine ilişkin değerlendirmelerin ÖİY-AY ve ÖE-ÖD faktörleri ile ÖYÖ genelinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir ($p<,05$). Her birinde de kız öğrenciler, öğretim elemanlarını anlamlı bir farkla daha yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Buna göre erkek öğrencilerin kızlara göre öğretim elemanlarını daha yetersiz olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre normal dağılım gösterme durumları incelenmiş ve yapılan Kolmogorov Simirnov testi sonunda dağılımın normallik şartını sağlamadığı belirlenmiştir ($p<,05$). Bu nedenle öğrencilerin öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin değerlendirmelerinin öğrenim gördükleri üniversitelere göre farklılaşma durumunu belirlemek üzere nonparametrik bir test olan Kruskal Wallis H testinden yararlanılmış ve bulgular Tablo 17’de özetlenerek açıklanmıştır.

Tablo 16. Cinsiyetine göre öğretim elemanlarının öğretim yeterlikleri konusundaki değerlendirmelerine ilişkin bağımsız örneklem t testi

Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	Levene		t	Sd	p	
				F	p				
ÖİY-AY	Kız	352	3,88	,60	,438	,508	2,485	463	,013
	Erkek	113	3,71	,64					
ÖE-ÖD	Kız	351	3,87	,62	,157	,692	1,980	462	,048
	Erkek	113	3,73	,63					
ÖYÖ Genel	Kız	351	3,88	,58	,521	,471	2,365	462	,018
	Erkek	113	3,72	,61					

Tablo 17. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğretim elemanlarının öğretim yeterlikleri konusundaki değerlendirmelerine ilişkin Kruskal Wallis H testi

	Üniv.	n	\bar{X}	Ss	Kolm.Smim		Sıra Ort.	Kruskal Wallis H	p	MW-U
					Sts	p				
ÖİY-AY	KTMÜ	155	3,92	,56	,223	,000	251,95	15,164	,001	1>2
	BIGU	157	3,69	,67			199,09			3>2
	IAÜ	153	3,91	,57			248,60			
ÖE-ÖD	KTMÜ	155	3,85	,65	,223	,000	238,22	22,331	,000	1>2
	BIGU	157	3,70	,64			194,53			3>2
	IAÜ	153	3,97	,56			265,88			
ÖYÖ	KTMÜ	155	155	3,88	,223	,000	243,99	20,149	,000	1>2
	BIGU	157	157	3,69			194,51			3>2
	IAÜ	153	152	3,94			260,03			

Tablo 18. Sınıf düzeylerine göre öğretim elemanlarının öğretim yeterlikleri konusundaki değerlendirmelerinin farklılaşma durumuna ilişkin bağımsız örneklem t testi

Alt Boyutlar	N	\bar{X}	Ss	Levene		t	Sd	p	
				F	p				
ÖİY-AY	3. Sınıf	236	3,85	,61	,083	,773	,578	463	,564
	4. Sınıf	229	3,82	,61					
ÖE-ÖD	3. Sınıf	235	3,83	,64	,198	,657	-,233	462	,816
	4. Sınıf	229	3,84	,61					
ÖYÖ Genel	3. Sınıf	235	3,85	,59	,077	,782	,234	462	,815
	4. Sınıf	229	3,83	,60					

Tablo 17’de öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğretim yeterliklerine ilişkin öğretim elemanlarını değerlendirmesinde ÖİY-AY ($x^2=15,164$; $p<,05$) ve ÖE-ÖD ($x^2=22,331$; $p<,05$) faktörleri ile ÖYÖ geneli ($x^2=20,149$; $p<,05$) açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre öğretim yeterliklerine ilişkin öğretim elemanlarını değerlendirmeleri anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p<,05$). Aritmetik ortalama ve sıra ortalamaları incelendiğinde üniversitelere göre öğrencilerin öğretim elemanlarını değerlendirmeleri IAÜ>KTMÜ>BIGU olarak sıralandığı; öğretim elemanlarını diğerlerine göre daha yeterli gören öğrencilerin IAÜ, diğerlerine göre daha az yeterli gören öğrencilerin ise BGU üniversitelerinde öğrenim gören öğrenciler olduğu belirlenmiştir. IAÜ ve KTMÜ öğrencileri öğretim elemanlarını “yeterli”, IAÜ öğrencileri ise öğretim elemanlarını “kısmen yeterli” olarak değerlendirmişlerdir. Öğrenim gördük-

leri üniversitelere göre öğrenciler öğretim elemanları değerlendirmelerindeki farklılaşmaların kaynağını belirlemek üzere ikili karşılaştırmalar yapmak için veriler üzerinde Mann Whitney U testi yapılmıştır. Bu bağlamda ÖY-AY ve ÖE-ÖD faktörleri ile ÖYÖ'nin geneli açısından farklılaşmaların IAÜ ile KTMÜ ve BGU arasında IAÜ lehine, KTMÜ ve BGU arasında ise KTMÜ lehine anlamlı farklılaşmaların ($p < ,05$) olduğu anlaşılmıştır. Buna göre IAÜ öğrencilerinin anlamlı bir farkla KTMÜ ve IGU öğrencilerinden, KTMÜ öğrencilerinin ise anlamlı bir farkla BGU öğrencilerinden öğretim yeterlikleri konusunda öğretim elemanlarını daha yeterli olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini sergileyebilmeleri konusundaki değerlendirmelerinin farklılaşma durumunu belirlemek üzere bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Bulgular Tablo 18'de özetlenmiştir.

Tablo 18'de öğrencilerin sınıf düzeyine göre öğretim yeterlikleri konusundaki öğretim elemanlarını değerlendirirken ÖY-AY ve ÖE-ÖD faktörleri ve ÖYÖ geneli açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p > ,05$); öğrencilerin her bir faktörde ve grupta öğretim elemanlarını öğretim yeterliklerini gösterebilmeleri ile ilgili öğretim elemanını "yeterli" düzeyinde olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin 3. ya da 4. Sınıfta olmaları, öğretim yeterlikleri ile ilgili öğretim elemanlarını değerlendirmelerini etkilemediği söylenebilir. Başka bir ifade ile 3. ve 4. Sınıf öğrenciler öğretim elemanlarıyla ilgili yaptıkları değerlendirmelerde benzer düşünmektedirler. Buna göre bu derslerin öğrencilerin kendilerini algılamaları ya da yeterliklerini geliştirmeleri yönüyle bir farklılaşmayı ortaya koymadığı söylenebilir. Öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine sahiplik düzeyleri hakkındaki öğretim elemanları ve kendilerine ilişkin değerlendirmeleri arasında farklılaşma durumunu tespit etmek üzere yapılan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 19'da özetlenmiştir.

Tablo 19. Öğretim yeterlikleri ile ilgili öğrencilerin özdeğerlendirme ve öğretim elemanlarını değerlendirmeleri arasındaki farklılaşma durumuna ilişkin Mann Whitney U testi analizi

Faktörler	Değişkenler	n	Kolm. İst.	Simir p	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
ÖY-AY	Özdeğerlendirme	463	,156	,000	425,29	196910,00	89494,000	,000
	Öğrt.Elem. Değerl.	464	,168	,000	502,63	233218,00		
ÖE-ÖD	Özdeğerlendirme	463	,135	,000	424,91	196731,50	89315,500	,000
	Öğrt.Elem. Değerl.	464	,177	,000	503,92	234324,50		
ÖYÖ Genel	Özdeğerlendirme	461	,144	,000	422,29	194677,00	88186,000	,000
	Öğrt.Elem. Değerl.	464	,151	,000	503,44	233598,00		

Tablo 19'da görüldüğü üzere öğrencilerin öğretim yeterlikleri konusundaki öz değerlendirmeleri ÖY-AY ($U=14157,500$; $p < ,05$) ve ÖE-ÖD ($U=14954,500$; $p < ,05$) faktörleri ve ÖYÖ'nin geneli ($U=88186,000$; $p < ,05$) açısından faktörlere göre anlamlı düzeye farklılaşmaktadır. Faktörlere göre sıra ortalamaları incelendiğinde faktörler ve ölçeğin geneli açısından öğretmen adayları, öğretim elemanlarını kendilerine göre öğretim yeterlikleri konusunda daha iyi düzeyde değerlendirdikleri gözlenmiştir. Sıra ortalamalar açısından da öğretim elemanlarını "yeterli" olarak değerlendirirken kendilerini "kısmen yeterli" şeklinde değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Buna göre öğretim elemanlarını kendilerine göre öğretim yeterlikleri açısından daha iyi durumda olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Öğrencilerin etkili öğretmen özelliklerine sahiplik düzeyleri hakkındaki öğretim elemanları ve kendilerine ilişkin değerlendirmeleri arasındaki ilişki durumunu tespit etmek üzere yapılan Sperman's Rho korelasyon testi sonuçları Tablo 20'de özetlenmiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin kendileri ve öğretim elemanları hakkındaki değerlendirmeleri arasındaki ilişki durumuna ilişkin Sperman's Rho analizi

	Faktörler	Öğretim elemanı değerlendirmeleri		
		ÖY-AY	ÖE-ÖD	ÖYÖ Genel
Özdeğerler	Öğretim İlke ve Yöntemleri-Alan Yeterliği (ÖY-AY)	,572*	,564*	,592*
	Öğrenci İle Etkileşim-Ölçme ve Değerlendirme (ÖE-ÖD)	,585*	,642*	,628*
	Öğretim Yeterlikleri (ÖYÖ) Genel	,592*	,646*	,645*

Tablo 20'de görüldüğü gibi öğrencilerin öğretim yeterlikler mesleğini yapabilmeye ilişkin ilişki düzeylerine ilişkin düşünceleri, öğretim yeterliklerine ilişkin öz değerlendirme düzeylerini yansıtan ÖY-AY ve ÖE-ÖD faktörleri ile ÖYÖ geneli arasında pozitif ve $p < ,05$ düzeyinde anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin öğretmenlik mesleğini yapabilmeye ilişkin ilişki düzeylerinin artmasına paralel olarak öğretim yeterlikleri konusundaki öz değerlendirme düzeylerinde de iyileşme olduğunu ifade etmektedir. Başka bir ifade ile öğrencilerin

öğretmenlik mesleğini yapabilme yeterlikleri ile öğretim elemanlarının yeterlik düzeylerinde olumlu yönde bir ilişki olduğu söylenebilir.

4. Tartışma ve sonuç

Etkili öğretmen özellikleri açısından öğrencilerin kendilerine ve öğretim elemanlarına ilişkin algılarının incelenmesinin değerlendirildiği bu çalışmada öğretim ilke ve yöntemleri, alan yeterliliği faktörüne göre araştırmaya katılan öğrenciler, öğretim yeterlik düzeyleri konusunda kendilerini bütün özellikler açısından yeterli düzeyde gördükleri saptanmıştır. Özellikle öğretmen adayları kendilerini, öğrencilerin kişiliklerine saygı gösterebilme, ders konusu ile günlük yaşam arasında bağlantı kurabilme özellikleri açısından daha yeterli görmektedir. Ders esnasında başarılı öğrencileri teşvik etmek için ödül ve takdir içeren sözlerden yararlanabilme, ders süresini etkili ve dengeli kullanabilme, alanıyla ilgili gelişmeleri takip edebilme ve öğrencilerin derse katılımını sağlayabilme özellikleri açısından diğerlerine göre kendilerini daha az yeterli olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu özellikler açısından bakıldığında öğrencilerin öğretim ilke ve yöntemleri ile alan yeterlikleri açısından kendilerini oldukça yeterli algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenci ile etkileşim, ölçme ve değerlendirme faktörüne göre araştırmaya katılan öğrenciler kendilerini, öğrencilere karşı samimi ve içten görmekte ayrıca sınav puanlarında adil davrandıkları düşüncesinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yukardaki iki faktöre göre iki alanda da kendilerini yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre öz değerlendirme farklılaşma durumunda ise anlamlı düzeyde farklılığa rastlanmıştır. Buna göre kız öğrenciler kendilerini erkek öğrenciye göre öğretim yeterlik açısından daha yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu literatürde Tanrıoğen (1997), Bozdoğan ve diğerleri (2007), Sağlam (2008), Güneşli ve Aslan (2009), Üstüner ve diğerleri (2009), Tezci ve Terzi (2010), Aksoy, (2010), Pektaş ve Kamer (2011), Fadlilmula (2013) ile Eret-Orhan ve Ok'un (2014) bulgularıyla tutarlıyken, Çapa ve Çil (2000), Kaplan ve İpek (2002), Başbay vd. (2009), Özder vd. (2010), Hacıömeroğlu ve Şahin-Taşkın (2010), Tok (2012), Kesen ve Polat (2014) ile Taşdemir'in (2014) bulgularıyla tutarlılık göstermemektedir. Benzer biçimde, kadın adayların etkili öğretmen niteliklerine ilişkin algılarının da erkeklere göre daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, Ogden ve diğerleri (1994) ile Witcher ve Onwuegbuzie'nin (1999) bulgularıyla benzerlik gösterirken, Minor ve diğerlerinin (2002) bulgularıyla kısmen benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversitelere göre öz değerlendirmelerinin farklılaşma durumu ilişkin sonuçlar bakıldığında; Üniversite değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaya rastlanmıştır. Buna göre kendilerini yeterli gören üniversiteler İAÜ, KTMÜ, BGÜ olarak sıralandığında, görüldüğü üzere İAÜ öğrencileri kendilerini diğer üniversitelere göre daha yeterli bulmuşken, BGÜ öğrencileri KTMÜ'ye göre da yetersiz sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf değişkenine göre her iki faktörde de 3. ve 4.sınıf öğretmen adayları kendilerini öğretim yeterlik konusunda yeterli bulmuşlardır. 3. Sınıf öğrencilerine nazaran 4.sınıf öğrencileri aldığı formasyon derslerine göre farklılık göstermesi beklenirken öğrenciler kendilerini algılamaları ve yeterlik açısından farklılaşmayı ortaya koyamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlik mesleğine ilgi düzeylerinin öğretim yeterliklerine ilişkin öz algıları anlamlı derecede farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre öğretmenliği en sevdiği meslek olarak nitelendiren öğretmen adayları kendilerini olumsuz seçenekleri seçen öğrencilere nazaran daha yeterli bulmuşlardır. Öğrencilerin öz değerlendirme düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkiye dair sonuçlar da ise öğretmen adayları kendilerini, öğretmenlik mesleğine öz ilgi düzeyleri öğretim yeterlilikleri açısından, ÖİY-AY ve ÖE-ÖD faktörlerine göre yeterli düzeyde görmektedirler. Öğrencilerin öğretmenlik mesleğini yapabilme öz yeterlilik düzeylerine göre öz değerlendirmelerinin farklılaşma durumuna ilişkin sonuçlarda ise öğrencilerin çoğunluğu mesleği yapabilme inançlarına göre kendilerini iki faktöre göre de yeterli bulmuşlar ve öğretim yeterliliğini sergileme düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Farklılaşmanın kaynağı araştırıldığında, öğrencilerin mesleği yapabilme inancı artıkça, kendilerini de daha olumlu değerlendirme sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin kendilerini mesleği yapabilme inancına göre iki faktör ve geneline bakılınca paralel iyileşme sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifade ile öğretmenlik mesleğine ilgi duyan öğrenciler öğretmenlik mesleğini sergileyebilme yeterliliğine ilişkin durumlarının iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu sonuçları destekleyen çalışmalara bakıldığında ise Ay ve Yurdabakan (2015) öğretmen adayları üzerinde yaptığı çalışmada iki yönlü ölçekle veri toplamış ve bu araştırmanın ilk yönü olan öğretimde bulunması gereken özellikler iken, diğer yönü ise mesleki öz yeterlik olarak yürütülmüş ve sunucuna göre öğretmen adayı kendilerini öğretimde bulunması gereken özellikler boyutun yeterli ve kısmen yeterli bulurken, öz-yeterlik boyutunda daha düşük demişlerdir. Özabacı ve Acat (2005) kendi çalışmasında öğretmenlik mesleğine ilişkin kendi özelliklerini nasıl algıladıklarına dayalı öğretmen adaylarının algılarını cinsiyet açısından değerlendirmiş ve kadınların iletişim

açısından daha yüksek düzeyde iken erkekler dürüstlük, onurluluk özelliklerini seçmişlerdir. Öğrenciler öğretmenlerini ilk faktöre göre değerlendirirken her özellik açısından ‘yeterli’ düzeyde sonucuna ulaşılmıştır. Bu faktördeki yeterliklerin geneli açısından da yeterli düzeyde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte öğrenciler öğretmenlerini yeterlik açısından “öğrencilerin ders ve konu ile ilgili sorularına yeterli cevaplar verebilme” özellikleri açısından daha yeterli görürken ‘ders esnasında başarılı öğrencileri teşvik etmek için ödül ve takdir içeren sözlerden yararlanılabilme” özelliğinde daha az yeterli bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler öğretmenlere yönelik değerlendirmesinde ikinci faktöre göre yeterli düzeyde bulmuşlardır. İkinci faktörün geneline bakılınca yeterli düzeyde anlamlı çıkmıştır. Özellikle öğrenciler öğretmenlerde olması gereken yeterlilik açısından “öğrenciye karşı samimi ve içten davranabilme” özelliğini diğer “öğrencilerine sınıf içi ve sınıf dışında psikolojik destek sağlayabilme” özelliğe göre daha çok yeterli bulmuşlardır. Bu sonucu destekleyen çalışmada Kaya, Sungurtekin ve Deniz (2017) öğretim elemanlarından kaynaklanan iletişim sorunlarını belirlemeyi amaçlayan çalışmalarında özellikle; “öğretim elemanlarının eleştiriye açık olma durumları”, “öğretim elemanlarının sınıf içi ve dışı davranış tutarsızlığı”, “öğretim elemanlarının öğrencileri dinleme düzeyi”, “araştırma görevlilerinin öğrencilere karşı tavrı”, “öğretim elemanlarının egosantrik davranışlarının olması” ve “öğretim elemanlarının sunum becerilerinin düzeyi” olduğunu belirlemiştir.

Diğer taraftan da araştırmacılar, öğrencilerin öğretim elemanlarıyla iletişim kurmada özellikle “öğretim elemanlarının siyasî ve dinî görüşünü belli etmesi”, “aralarındaki statü farkı” ve “not kaygısı” çekincelerinin olduğunu gözlemişlerdir. Buna göre öğrenci-öğretim elemanı iletişimine bağlı olarak yaşanan bu sorunların, öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini sergilemesi konusunda yaşadıkları zorlukların önemli bir boyutunu oluşturduğu söylenebilir. Öğretmenlerin öğrencileri ile olan dostça ve iş birliğine dayalı yaklaşımları öğrenciler tarafından önemli görülmektedir. Samimiyet, coşkululuk ve hevesliliğin öğrencilerin tutum ve başarıları ile yakından ilişkili olduğuna dair çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmaların sonucunda öğrenciler ile dostça anlaşılan öğretmenlerin coşkulu ve hevesli davrandığı, etkili bir ses tonu kullandığı, dikkat çekici jestler ve anlaşılır kelimeler seçtiği görülmüştür. Bu davranışlara sahip öğretmenler öğrencilerin fikir ve sorunlarına karşı olumlu yaklaşmakta, onlar ile daha rahat diyalog kurabilmektedirler (Woolfook, 1990). Gerek yapılan bu çalışmada gerekse literatürde çalışmayı destekleyen araştırmalara bakıldığında üniversitelerde verilen eğitim, alan ve yeterlilik boyutunda ki derslerde başarıya ulaşıldığı sonucunda yorumlanabilir. Ancak çalışmanın sadece öz değerlendirme, yeterlilik, ilgi gibi boyutlarda kalmayıp uygulama aşamasında da etkili öğretmen özellikleri bakımından öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının değerlendirilmesi gerekir. Özellikle cinsiyet boyutunda bakıldığında kadın öğretmen adaylarının mesleki öz değerlendirmelerine ve öz inançlarına baktığımızda erkeklere oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu da toplumda geçmişten süregelen öğretmenlik mesleğinin kadınlara daha uygun görülmesinden kaynaklanmaktadır. Bu gibi ön yargıların önüne geçilmesi ve etkili öğretmen özelliklerinin cinsiyete bağlı olmadığı topluma açıklanmalıdır. Bulgularda özellikle öğretmen adaylarının mesleğe yönelik öz yeterlilik düzeyinde kendilerini değerlendirmelerinde sınıf düzeyinde farklılaşmaların olması beklenmiştir. Ancak sınıf düzeyinde anlamlı farklılaşma ortaya çıkmamıştır. İleride yapılacak araştırmalara öneri olarak da özellikle alan eğitimi derslerin daha az alan bilgisi derslerin daha yoğun olduğu 1. ve 2. Sınıf düzeylerinin de örnekleme katılmasıyla bu farklılaşmanın olabileceği alandaki çalışmalar doğrultusunda da yorumlanabilir. Özellikle etkili öğretmen özelliklerinin bu kadar sınıflandırıldığı ve farklı yorumların olduğu bu konuda araştırmaların fazlaştırılması gerekmektedir. Ayrıca bu gibi araştırmaların sadece teorik anlamda değil uygulamada da etkisine bakılması gerekir. Sadece öğretmen adayları değil öğretmenlik mesleğini yapan özel okullarda, devlet kurumlarında görevlerini yerine yetiren öğretmenlerin de etkili öğretmen özelliklerine göre kendilerini ne aşamada gördükleri araştırılıp öğretmen adaylarıyla karşılaştırılabilir. Buna göre mesleğin teorik ve uygulama arasındaki farklılıkları, kolaylıkları ve zorlukları, süreç içerisinde öğretmen adaylarının ne boyutta gelişim ve değişim geliştirdikleri ortaya çıkarılabilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, K.Ü. (2000). *Etkili öğrenme ve öğretme (3. baskı)*. İzmir.
- Akbulut, Ö. E., & Karakus, F. (2011). The investigation of secondary school science and mathematics pre-service teachers' attitudes towards teaching profession. *Educational Research and Reviews*, 6(6), 489.
- Aksoy, M. E. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği). *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 197-212.
- Ay, Ş., & Yurdabakan, İ. (2015). Öğretmen adaylarına göre etkili öğretmen özellikleri ve bu özellikler açısından öz yeterlilik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(33), 148-166.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik Ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.

- Başbay, M., Ünver, G., & Bümen, N. T. (2009). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: Boylamsal bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 59(59), 345- 366.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D., & Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 83-97.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çapa, Y., & Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 69-73.
- Durmuşçelebi, M., Çolak, M. & Meliköylü, N.Y. (2016). Öğretmen Elemanlarının Öğretmenlik Davranışlarını Gösterme Sıklığı, *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*,6(11), s.365-386.
- Eret-Orhan, E., & Ok, A. (2014). Öğretmenlik programlarını kimler tercih ediyor? Adayların giriş özellikleri ve öğretmenliğe yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (HU Journal of Education)*, 29(4), 75- 92.
- Fadlelmula, F. K. (2013). Attitudes of pre-service teachers towards teaching profession. *Turkish Journal of Education*, 2(4), 55-63.
- Güneyli, A., & Aslan, C. (2009). Evaluation of Turkish prospective teachers' attitudes towards teaching profession (Near East University case). *ProcediaSocial and Behavioral Sciences*, 1(1), 313-319.
- Hacıömeroğlu, G., & Şahin-Taşkın, Ç. (2010). Fen Bilgisi Öğretmenliği ve Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları (OFMA) Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 11(1), 77-90.
- Kaplan, A., & İpek, A. S. (2002). Matematik öğretmenliği adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 27(125), 69- 73.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 23. Baskı. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya, M. F., Sungurtekin, D. & Deniz, S. (2017). Üniversitelerde öğretim elemanı kaynaklı iletişim sorunları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176-195.
- Kesen, İ., & Polat, M. (2014). Eğitim fakültesi 4. sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları: Muş Alparslan Üniversitesi Örneği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(2), 556-578.
- Kırgız Yasal Bilgi. (2022). <http://cbd.minjust.gov.kg> sayfasından erişilmiştir.
- Murphy, P. K., Delli, L. M., Edwards, M. N. 2004. The good teacher and good teaching: comparing beliefs of second grade students, pre-service teachers and in-service teachers. *Journal of Experimental Education*, 72(2), 69-92.
- Özabacı, N., & Acat B. (2005). Sosyoekonomik çevreye göre ilköğretim öğrencilerinin başarısızlık nedenleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 145-169.
- Özder, H., Konedralı, G. & Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Pektaş, M., & Kamer, S. T. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 829-850.
- Polk, J. A. 2006. Traits of effective teachers. *Arts Education Policy Review*, 107(4), 23-29.
- Sağlam, A. Ç. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-69.
- Seferoğlu, S.S. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmen yeterlikleri açısından kendilerini değerlendirmeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.26, 131-140
- Stronge, J. H., Ward, T. J., Tucker, P. D., Hindman, . L. 2008. What is the relationship between teacher quality and student achievement? *An exploratory study. Journal of Personnel Evaluation in Education*, 20, 165-184.
- Şen, H.Ş. ve Erişen, Y. (2002). Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 22, 1, Ankara.
- Tanrıoğan, A. (1997). Buca eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 55-67.
- Taşdemir, C. (2014). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Journal of Computer and Education Research* (ISSN: 2148-2896), 2(3), 91-113.
- Tezci, E., & Terzi, A. R. (2010). An examination on the attitudes towards teaching profession of the students of secondary school branch teacher training programs. *Education Sciences*, 5(2), 367-388.
- Tok, T. N. (2012). Teacher candidates' attitudes towards the teaching profession in Turkey. *Alberta Journal of Educational Research*, 58(3), 381-403.
- Ural, A., Kılıç, İ., (2011). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Detay Yayıncılık, Ankara.
- Uyanık, G. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Boylamsal bir araştırma. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 196-206.

- Üstüner, M., Demirtaş, H., & Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Örneği). *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 140-155.
- Witcher, A., & Onwuegbuzie, A. J. (1999). Characteristics of Effective Teachers: Perceptions of Preservice Teachers.
- Woolfolk, A. E. (1990), *Educational Psychology*. Allyn and Bacon.
- Yeşil, R. (2019). Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Sisteminin En Önemli Sorun, Neden ve Çözüm Yollarına İlişkin Algıları. *Ahi Evran Dergisi*, 16(3).

Extended abstract

Today, it has made it necessary for teachers to raise individuals who research, question, think analytically, learn to learn, solve problems, teach knowledge, be creative, flexible, use technology effectively, have no difficulty in expressing their thoughts, and can work as a team. Teachers have an important place in developing these features. Effective teacher characteristics should also be considered in pre-service teacher training in line with existing purposes. Many different classifications can be encountered in research on the characteristics of effective teachers. While some of the classifications collect effective teacher characteristics as in-class and out-of-class teacher characteristics, in some studies, classifications are classified according to the professional knowledge and skills of the teacher, providing classroom organization, teaching style, emotional atmosphere created in the classroom, relations with students, teacher's personality characteristics and attitude. (Açıkgöz, 2000).

Teacher effectiveness is a problem that education researchers have been pondering for a long time. The fact that the studies on the subject have been going on for more than a hundred years shows the importance of the problem and how deep-rooted it is. Who is an effective teacher? What features does it have? Is it possible to detect these features? Is effectiveness an innate trait, or can it be acquired? Questions like these keep educators busy. In addition, it is seen that such questions are important for Kyrgyz society. One of the most important reasons for conducting this study is that when we examine the Kyrgyz literature, few studies are using quantitative or qualitative methods regarding effective teacher characteristics. Since the scarcity of studies constitutes the basis of this research, determining the qualifications of current teachers and teacher candidates will be beneficial for the field in determining the effective teacher characteristics that the Kyrgyz society needs.

This research was designed and conducted according to the relational screening model. It is a descriptive and quantitative study since it is based on description with quantitative data (Balci, 2015: 15; Karasar, 2012: 76-79). A descriptive survey of the perceptions of prospective teachers studying at Kyrgyzstan-Turkey Manas University (KTMU), İşenali Arabayev University (IAU), and Bishkek State University (BGU) in terms of effective teacher characteristics in the spring semester of 2021-2022 academic year. Demonstrated through. The study population of the research consists of students studying at Kyrgyzstan-Turkey Manas University (KTMU), Isali Arabayev University (IAU) and Bishkek State Universities (BGU) in the spring semester of 2021-2022, that is, students who are in the position of teacher candidates due to the pedagogical formation courses they take. Easy and random sampling techniques were used together to determine the research sample. Easy sampling refers to being able to work on a group that will not force the researcher in terms of time and effort during the data collection process of the research (Ural and Kılıç 2011). In this context, BGU and IAU, where the researcher is a student (KTMU) and the faculty members who have relations with the educational sciences department of this university, were included in the sample.

On the other hand, the fact that KTMU is international and BGU and IAU are national state universities has also been effective in their inclusion in the sample group. The students in the sample group of the research consist of students who are studying in the 3rd and 4th grades of these universities and who have the status of candidate teacher because they can become teachers according to the Kyrgyz state standards (<http://cbd.minjust.gov.kg>) when they graduate due to the pedagogical formation courses they take. The idea behind selecting the 3rd and 4th-grade students is that they have taken at least a significant part of the pedagogical formation courses. Thus, it was thought that it would be healthier for them to evaluate themselves and their instructors regarding teaching competencies as a grade level. The "Teaching Proficiency Self-Assessment and Instructor Evaluation Scale" developed by Yeşil (2019) was used as a data collection tool in the research. Normality tests were performed on the data according to the subgroups formed within the framework of independent variables to decide on the analyses and tests to be performed on the data for the study. In the context of normality tests, the Kolmogorov-Smirnov test was preferred.

Considering both this study and the studies supporting the study in the literature, it can be interpreted that success has been achieved in the education, field, and qualification courses at universities. However, the study should not only be in dimensions such as self-evaluation, competence, and interest but also in the application phase, teacher candidates and instructors should be evaluated in terms of effective teacher characteristics. When we look at the professional self-evaluation and self-beliefs of female teacher candidates, especially in terms of gender, it has been concluded that it is higher than that of men. This is because the teaching profession, which has been going on from the past, is considered more suitable for women in society. Such prejudices should be prevented and explained to society that effective teacher characteristics do not depend on gender. In the findings, it was expected that there would be differences at the grade level, especially in the self-evaluation of the teacher candidates at the level of self-efficacy for the profession. However, there was no significant difference at the grade

level. As a suggestion for future research, it can also be interpreted in line with the studies in the field where this differentiation may occur, especially with the inclusion of the 1st and 2nd-grade levels in the sample, where the field education courses are fewer, and the content knowledge courses are more intense. In particular, it is necessary to increase the number of studies on this subject, where the characteristics of effective teachers are classified so much, and there are different interpretations.

In addition, the effects of such studies should be examined not only in theory but also in practice. The teacher candidates and teachers who fulfill their duties in private schools and state institutions can be compared with the teacher candidates by investigating the stage at which they see themselves according to their effective teacher characteristics. Accordingly, the differences, conveniences, and difficulties of the profession between theory and practice, and to what extent teacher candidates develop and change in the process, can be revealed.

Yazarların katkı oranı beyanı

İki yazarlı olan bu makalenin veri toplama, veri analizi, raporlaştırma ve diğer aşamalarından, yazar sorumlu olduğunu beyan eder.

Çıkar çatışması

Bu çalışmada yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması belirtilmemiştir.

Etik kurul onayı

Bu çalışmanın Etik Kurul Onayı, 28/03/2022 tarih ve K.30.2022/BAYEK-4888 sayılı karar ile Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Tüm sorumluluk yazarlara aittir